

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1943 kl. 5 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om anställande av psykiatriskt utbildade barnläkare till tjänst för landets skoldistrikt och barnavårdssamhällen.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 76, av herrar *Wagnsson* och *Caap* har yrkats, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning snarast möjligt om åtgärder för att ge landets skoldistrikt och barnavårdssamhällen i deras arbete med de svårfostrade barnen tillgång till den sakkunskap, som psykiatriskt utbildade barnläkare besitta.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och 1939 års ungdomskommitté samt berett Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet och folkskolläroorganisationerna tillfälle att inkomma med yttranden.

Skolöverstyrelsen uttalar sin principiella anslutning till motionen men anser, att den av motionärerna föreslagna vägen för närvarande är oframkomlig på grund av den synnerligen ringa tillgången på psykiatriskt utbildade barnläkare.

Socialstyrelsen framhåller att den av motionärerna upptagna frågan om de svårfostrade barnen kan sägas vara en social nyckelfråga. I talrika hem utgöra dessa barn ett tungt bekymmer för föräldrarna. I skolans vanliga klasser hindra de undervisningen och störa kamratlivet. Den under de senare åren alltmera uppmärksammade ungdomsfrågan, d. v. s. frågan om ungdomsocialiteten och ungdomskriminaliteten, är till väsentlig del att betrakta såsom ett socialt symptom på psykisk oförmåga till anpassning i samhället. De svårfostrade barnen ge inom socialvården anledning till komplicerade hjälpsituationer. De hjälpskolmässiga eller på annat sätt psykiskt defekta barnen i skolorna beräknas utgöra 14,000, men hela antalet svårfostrade barn i åldrarna 7—16 år uppgår till omkring 20,000. De svårfostrade barnens problem går som ett betydelsefullt och tyngande drag genom

hela socialvården. Ordandet av en allmän psykisk hälsokontroll och identifiering av de psykiskt efterblivna barnen och övriga svårfostrade barn är således en angelägenhet av mycket stor betydelse både för hemmen, skolan, socialvården och främst för de drabbade barnen själva. En kraftig motivgrund för snabba och effektiva åtgärder utgör den aktuella befolkningsutvecklingen. Psykisk hälsokontroll är numera möjlig på grund av den medicinska vetenskapens framsteg, särskilt på själs- och barnläkekonstens område, och den är redan i tillämpning eller vardande på flera håll. Sålunda finnes organiserad rådgivning i uppfostringsfrågor på ett flertal orter. I Stockholms stad finnes psykisk rådgivning ordnad såväl hos barnavårdsnämnden som hos folkskolorna. De vidtagna åtgärderna måste likväl betecknas som sporadiska, och med hänsyn till sakens fundamentala betydelse är statligt stöd för en social reform av det slag motionärerna åsyfta starkt motiverat.

Medicinalstyrelsen understryker att behovet av den läkarsakkunskap, varom i motionen är fråga, synes klart ådagalagt. Erforderligt antal läkare, som äga utbildning i pediatrik, psykiatri, barnpsykologi och barnpsykopatologi, står icke ännu till buds, men med det intresse för saken, som redan förefinnes, torde behovet av läkare med angiven utbildning relativt snart kunna bli tillgodosett. Medicinalstyrelsen tillstyrker att en allsidig utredning i ämnet företages.

Ungdomsvårdskommittén betraktar frågan om lämpliga åtgärder till fromma för svårfostrade barn och ungdomar som en av sina viktigaste uppgifter, och frågan har i hela sin vidd varit föremål för ingående överläggningar inom kommittén, vilken påbörjat det praktiska utredningsarbetet på området. Kommittén har bland sina ledamöter och rådgivande experter tillgång på arbetskraft med betydande insikt och erfarenhet på området i fråga. Kommittén anser således, att de synpunkter, som ligga till grund för motionen, redan vunnit beaktande, och framhåller, att sakkunnig utredning i ärendet pågår.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets styrelse har uppdragit åt sin socialmedicinska sektion att på förbundets vägnar avge yttrande. Sektionen anser att den i motionen väckta frågan är av utomordentligt stor betydelse. Det fordras särskilt skolade läkares medverkan för ett rätt bedömande av de svårfostrade barnen, och sektionen framhåller, att som ett viktigt led i strävandena att ordna ifrågavarande angelägenhet är att räkna inrättandet av barnavdelningar vid våra centrallasarett. Men först när läkare med kvalificerad utbildning i tillräckligt antal komma att finnas, kan sakkunskap ställas till förfogande jämväl för alla skoldistrikt och barnavårdssamhällen. Sektionen instämmer livligt i motionärernas hemställan om utredning.

Sveriges folkskolläraryrksförbunds styrelse anför att en allmän och enhetlig skolläkarorganisation främst bör genomföras i folkskolan. I samband därmed kunde frågan om speciella barnläkare för vissa kategorier av barn vinna sin

lösning. Styrelsen vill emellertid icke motsätta sig en utredning av det slag, vartill motionen syftar.

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening anser det vara ett statsintresse att påskynda och befordra utvecklingen av den skolhygieniska verksamheten i landets alla skoldistrikt och framhåller att den för kort tid sedan utnämnde skolöverläkaren först borde sättas i tillfälle att framlägga förslag till en planmässig lösning av problemet innan riksdagen beslutar i en fråga, som trots sin betydelse dock närmast torde vara att betrakta som en del av det hela. Då de i de särskilda skoldistrikt anställda skol-läkarna bleve utrustade med psykiatrisk kompetens, vill det synas centralstyrelsen, som om därmed en effektivare lösning av problemet kunde vinnas, än om särskilda läkare tillsattes för den speciella uppgift motionärerna vidrört.

Centralstyrelsen för Sveriges folkskolläraryöreförbund framhåller behovet av en enhetligt organiserad skolläkarinstitution men utvecklar även behovet av psykiatriskt skolade barnläkare, till vilka skolläkarna vid behov kunde remittera de fall, som behövde ytterligare utredas. Centralstyrelsen tillstyrker den av motionärerna föreslagna utredningen.

Utskottet konstaterar att de infordrade yttrandena över motionen samstämmigt betona att den väckta frågan är av utomordentlig vikt. Detta är även utskottets uppfattning. Då såsom framgår av ungdomsvårdskommitténs yttrande frågan emellertid redan är under sakkunnig utredning vill utskottet uttrycka den förväntan, att under det pågående utredningsarbetet de synpunkter på frågan, som kommit till uttryck i de avgivna yttrandena — och icke minst behovet av ökad läkarutbildning på ifrågavarande område — måtte beaktas.

Med hänvisning till att utredning pågår inom ungdomsvårdskommittén av det i motionen behandlade spörsmålet, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1943.

På utskottets vägnar:
HERMAN ERICSSON.

Närvarande: herrar *Ericsson, Carlström, Leander, Persson, Söderkvist, Elmgren*, Caap* och *Lindblom*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.